

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий Юридичний інститут

ПЕТЕЧЕЛ О.Ю.

**Методичні вказівки
для підготовки до семінарських занять
з дисципліни за вільним вибором студента**

«ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ»

для студентів денної та заочної форми навчання другого курсу
(ОС «Магістр»)

Галузь знань 081 «Право»
Спеціальність 081 «Право»

Івано-Франківськ, 2023

Схвалено на засіданні кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №___ від _____ року).

Затверджено на засіданні науково-методичної ради Навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №___ від _____ року).

Рекомендовано до друку Вченою радою навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №___ від _____ року).

Рецензенти:

**Медицький І.Б., доктор юридичних наук,
професор кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника,
доцент**

**Яворська Л.Л., кандидат юридичних наук,
старший викладач відділу підготовки прокурорів з організації роботи в органах прокуратури та викладання професійної етики інституту спеціальної підготовки Національної академії прокуратури України**

Петечел О.Ю. Психологічні особливості злочинної поведінки. Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять (для студентів денної та заочної форми навчання другого курсу (ОС «Магістр»)) [Текст] / Олексій Юрійович Петечел. – Івано-Франківськ: Навчально-науковий Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. – 26с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану Навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і призначені для підготовки до семінарських занять з навчальної дисципліни «Психологічні особливості злочинної поведінки», підготовки та здачі заліку. Методичні вказівки містять: завдання до семінарських занять, перелік питань, які виносяться на обговорення на занятті, контрольні питання для перевірки знань.

Методична розробка призначена для студентів, аспірантів та викладачів.

© Петечел О.Ю., 2023
© Прикарпатський національний університет ім. В.Стефаника, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
2. ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ	8
3. ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ	19
4. СПИСОК ДЖЕРЕЛ	23

ВСТУП

В Юридичному інституті навчальна дисципліна «Психологічні особливості злочинної поведінки» вивчається протягом 3-го навчального семестру в обсязі 90 годин.

Метою викладання дисципліни «Психологічні особливості злочинної поведінки» є засвоєння теоретичних понять і положень кримінальної психології, оволодіння навичками роботи з літературою у галузі психології та юриспруденції, вивчення основних аспектів формування мотивації злочину, емоційні стани при вчиненні злочину, психологію злочинних груп, зокрема організованих, психологічні аспекти злочинця.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

- категоріально-понятійний апарат кримінальної психології;
- загальні психологічні особливості злочинної діяльності;
- психологічні особливості механізму злочину;
- психологію злочинних груп та злочинців;
- ознаки афекту.

вміти:

- складати психологічний портрет злочинців;
- складати психологічний аналіз злочинної групи та визначати статус її учасників;
- визначати мотив злочину;
- аналізувати ознаки афекту;
- орієнтуватися в науковій літературі з кримінальної психології.

Вивчення навчальної дисципліни «Психологічні особливості злочинної поведінки» завершується проведенням заліку з усіх тем дисципліни.

Іншими формами контролю є аналіз та оцінка виступів студентів на практичних заняттях, написання самостійних та контрольних робіт, підготовка рефератів на визначені теми.

Під час вивчення навчальної дисципліни студент повинен вивчити рекомендовану літературу, нормативно-правові акти. Вивчившись, студент повинен вміти самостійно та з допомогою фахівців-психологів використовувати психологічні знання в практичній діяльності.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема № 1. *Кримінальна психологія в системі юридичної психології.*

Поняття та предмет кримінальної психології. Завдання кримінальної психології. Зв'язок кримінальної психології з іншими науками. Методи кримінальної психології. Історія розвитку кримінальної психології.

Тема №2. *Девіантна поведінка особистості.*

Психологічні аспекти правової поведінки. Психологічна характеристика девіантної поведінки. Види девіантної поведінки. Делінквентна поведінка. Адитивна поведінка. Психопатологічна поведінка.

Тема №3. *Загальна психологічна характеристика діяльності.*

Поняття діяльності. Ознаки діяльності. Види діяльності. Структура діяльності. Поведінка та її види. Поняття діяння та його види.

Тема №4. *Психологія злочинного діяння.*

Психологічні причини злочинної поведінки. Формування злочинної мотивації. Мотиви злочинного діяння. Прийняття рішення про вчинення злочину. Реалізація рішення про вчинення злочину. Способи вчинення злочинного діяння. Результат вчинення злочину та постзлочинна поведінка злочинця. Психологічні наслідки вчиненого злочину. “Безмотивні” злочини та злочини з необережності. Поняття та класифікація емоційних станів. Стани емоційної напруги. Афект, стрес, фрустрація.

Тема №5. *Психологічні аспекти обмеженої осудності.*

Поняття та зміст обмеженої осудності. Обмежена осудність у кримінальному праві. Співвідношення обмеженою осудності, відповідальності та покарання. Медичний та юридичний критерій обмеженої осудності. Підстави обмеженої осудності.

Тема №6. Психологічна характеристика злочинних груп.

Поняття групи, її види. Поняття злочинної групи та їх класифікація. Психологічна характеристика злочинної групи. Групова мотивація злочинної поведінки. Лідерство у групі. Типи лідерів у групі. Психологічні особливості злочинних груп різних вікових груп та різного спрямування. Психологічна характеристика організованої злочинності.

Тема №7. Психологія особистості злочинця.

Поняття особистості. Поняття особистості злочинця. Причини формування особистості злочинця. Біологічні та соціальні теорії про особистість злочинця. Структура особистості злочинця. Класифікація злочинних типів. Психологічні портрети типів злочинної особистості. Проблеми методики побудови психологічного профілю невідомого злочинця.

Тема №8. Психологічні особливості злочинності неповнолітніх.

Поняття «неповнолітній», класифікація вікових періодів осіб, віком до 18 років. Психологічна характеристика підліткового віку та раннього юнацького віку. Формування особистості неповнолітнього злочинця та його психологічні особливості. Психологічні аспекти групової злочинності неповнолітніх. Субкультура неповнолітніх.

Тема №9. Психологія жертви злочину.

Поняття жертви злочину. Класифікація жертв злочину. Віктимна характеристика жертв злочину. Види віктимності. Психологія віктимності. Психологічний аналіз потерпілих від окремих видів злочинів.

Тема №10. Психологія вчинення окремих злочинів.

Психологічні особливості насильницької злочинності. Психологічні особливості корисливої злочинності. Психологічні особливості необережної злочинності. Психологічні особливості організованої злочинності. Психологічні особливості імпульсивних злочинів.

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Заняття №1

В процесі підготовки до заняття на дану тему студент на основі прослуханої лекції та опрацьованої літератури повинен з'ясувати предмет та об'єкт кримінальної психології, її зв'язок та практичне значення для розвитку інших юридичних наук. Студент повинен вивчити поняття кримінальної психології та історії виникнення даної науки. В процесі підготовки до заняття повинно бути з'ясовано предмет вивчення кримінальної психології та перспективи розвитку інших нових її напрямків. При підготовці до заняття студенту необхідно відповісти на додаткові контрольні запитання та вивчити питання, визначені для самостійної роботи.

Тема №1: Кримінальна психологія в системі юридичної психології.

1. Поняття та предмет кримінальної психології.
2. Завдання кримінальної психології.
3. Зв'язок кримінальної психології з іншими науками.
4. Методи кримінальної психології.
5. Історія розвитку кримінальної психології.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення поняттю «кримінальна психологія».
2. Що вивчає кримінальна психологія?
3. Назвіть предмет кримінальної психології.
4. Які завдання кримінальної психології?
5. Який зв'язок кримінальної психології з психологічними науками?
6. Який зв'язок кримінальної психології з юридичними науками?
7. Виділіть етапи розвитку кримінальної психології.
8. Назвіть методи кримінальної психології.

9. Назвіть імена відомих вчених, що внесли значний вклад в розвиток кримінальної психології в нашій країні та закордоном.

Рекомендована література:

п. 2,3,5,6,15,17,19,20,21,24,26,32,34,40 із списку джерел.

Заняття №2

При підготовці до даної теми семінарського заняття студентам особливу увагу слід приділити вивченню девіантної поведінки та складових її структури. Студент повинен з'ясувати психологічну сутність девіантної поведінки, засвоїти структуру девіантної поведінки. При цьому слід навчитися розмежовувати різні прояви девіації, оволодіти методами діагностики різновидів девіантної поведінки. При підготовці до заняття на основі вивчення лекційного матеріалу та рекомендованої літератури студенту необхідно відповісти на додаткові контрольні запитання та вивчити питання, визначені для самостійної роботи.

Тема №2. *Девіантна поведінка особистості.*

1. Психологічні аспекти правової поведінки.
2. Психологічна характеристика девіантної поведінки.
 - А) Критерії нормальної поведінки.
 - Б) Структура девіантної поведінки.
 - В) Акцентуації характеру та психопатії.
 - Г) Кримінальна поведінка.
3. Види девіантної поведінки:
 - А) Делінквентна поведінка.
 - Б) Адиктивна поведінка.
 - В) Психопатологічна поведінка.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення поняття «девіантна поведінка», «делінквентна поведінка», «адиктивна поведінка», «психопатологічна поведінка».

2. Дайте визначення поняттю «соціальна норма», «правова поведінка», «правосвідомість».
3. Назвіть ознаки правової поведінки.
4. Назвіть ознаки правосвідомості.
5. Класифікуйте девіантну поведінку.
6. Назвіть основні елементи структури девіантної поведінки.
7. Класифікуйте акцентуації характеру та психопатії.
8. Проведіть класифікацію правосвідомості.
9. Назвіть ознаки девіантної поведінки.
10. Назвіть етапи формування девіантної поведінки.

Рекомендована література:

п. 2,3,5,6,15,17,19,20,21,24,26,32,34,40 із списку джерел.

Заняття №3

При підготовці до даної теми семінарського заняття студентам особливу увагу слід приділити визначенню злочинної діяльності та її ознак через призму діяльності як категорії загальної психології. Студент повинен з'ясувати поняття мотиву, види мотивів та етапи формування мотивації, в тому числі злочинної. При цьому слід проілюструвати проходження всіх етапів формування мотиву на прикладах. Особливу увагу слід приділити вивченню афекту, його ознак та видів. Студент повинен відрізнити вчинення діяння в стані афекту від суміжних станів, в тому числі вчинення злочинів з мотивів ревнощів чи помсти тощо. При підготовці до заняття на основі вивчення лекційного матеріалу та рекомендованої літератури студенту необхідно відповісти на додаткові контрольні запитання та вивчити питання, визначені для самостійної роботи.

Тема №4. Психологія злочинного діяння.

1. Психологічні причини злочинної поведінки.
2. Формування злочинної мотивації. Прийняття рішення про вчинення злочину.

3. Мотиви злочинного діяння.
4. Психологічні наслідки вчиненого злочину.
5. “Безмотивні” злочини та злочини з необережності.
6. Поняття та класифікація емоційних станів. Афект та його види.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення поняття «діяльність», «афект», «мотив», «злочин».
2. Яке значення має встановлення мотиву злочину.
3. Назвіть об’єктивні та суб’єктивні причини правопорушень.
4. Назвіть теорії, що пояснюють виникнення злочинної поведінки.
5. З чого складається мотиваційний етап протиправної поведінки?
6. Зобразіть схематично процес формування злочинного діяння.
7. Які ознаки притаманні злочинній поведінці?
8. Опишіть процес формування мотиву протиправної поведінки.
9. Класифікуйте мотиви злочинної поведінки.
10. Які особливості мотивів злочинної поведінки?
11. Назвіть ознаки афекту.
12. Назвіть психологічні наслідки злочину.
13. В чому полягають відмінності між умисними і необережними злочинами?
14. Чи є мотив в злочинах, вчинених з необережності?

Рекомендована література:

п. 2,3,5,6,15,17,19,20,21,24,26,32,34,40 із списку джерел.

Заняття №4

Підготовка до даного заняття передбачає аналіз чинного законодавства у сфері кримінальної відповідальності осіб з аномаліями психіки. Так, студенту слід з’ясувати питання, пов’язані із встановленням стану обмеження осудності, його критерії. Слід також дослідити і різні думки щодо визначення стану обмеженої осудності. При підготовці до заняття на основі вивчення лекційного матеріалу та

рекомендованої літератури студенту необхідно відповісти на додаткові контрольні запитання та вивчити питання, визначені для самостійної роботи.

Тема №5. Психологічні аспекти обмеженої осудності.

1. Поняття та зміст обмеженої осудності.
2. Обмежена осудність у кримінальному праві.
3. Співвідношення обмеженої осудності, відповідальності та покарання.
4. Медичний та юридичний критерій обмеженої осудності.
5. Підстави обмеженої осудності.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення поняттю «обмежена осудність».
2. Вивчіть судову практику врахування судом обмеженої осудності.
3. Назвіть критерії обмеженої осудності.
4. Яким чином законодавство про кримінальну відповідальність враховує стан обмеженої осудності?
5. Яким чином встановлюється стан обмеженої осудності?
6. Визначіть основні етапи розвитку інституту обмеженої осудності.
7. Назвіть спільні та відмінні ознаки стану сильного душевного хвилювання та обмеженої осудності.

Рекомендована література:

п. 2,3,5,6,15,17,19,20,21,24,26,32,34,40 із списку джерел.

Заняття №5

В процесі підготовки до заняття на дану тему студент на основі прослуханої лекції та опрацьованої літератури повинен з'ясувати поняття злочинної групи як особливого суб'єкта діяльності, при цьому слід дослідити її основні характеристики через призму поняття групи як категорії соціальної психології. При підготовці до семінарського заняття слід з'ясувати причини формування злочинної групи та закономірності її функціонування, проілюструвавши це на

прикладів. Особливу увагу слід приділити вивченню психологічних особливостей організованих злочинних груп, внутрішньо-групові зв'язки, особливості розслідування та розкриття злочинної діяльності таких груп. При підготовці до заняття на основі вивчення лекційного матеріалу та рекомендованої літератури студенту необхідно відповісти на додаткові контрольні запитання та вивчити питання, визначені для самостійної роботи.

Тема №6: Психологічна характеристика злочинних груп.

1. Поняття групи, її види.
2. Поняття злочинної групи та їх класифікація.
3. Психологічна характеристика злочинної групи.
4. Лідерство у групі. Типи лідерів у групі.
5. Психологічні особливості злочинних груп різних вікових груп та різного спрямування.
6. Психологічна характеристика організованої злочинності.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення поняттям «злочинна група», «конформізм», «згуртованість групи».
2. Назвіть причини об'єднання в злочинні групи.
3. Назвіть закономірності функціонування злочинних груп.
4. Дайте характеристику різновидам злочинних груп.
5. Сформулюйте визначення «організована злочинна група».
6. Назвіть основні психологічні характеристики ОЗГ.
7. Схематично зобразіть структуру ОЗГ.
8. Назвіть основні методи психологічного впливу, що застосовуються в злочинній групі.
9. Які ознаки свідчать про стійкість злочинної групи?
10. Сформулюйте визначення «кругова порука». Дайте характеристику цьому явищу.
11. Навіть ознаки ОЗГ.

12. Яке значення має вивчення психологічних особливостей злочинних груп?

Рекомендована література:

п. 2,3,5,6,15,17,19,20,21,24,26,32,34,40 із списку джерел.

Заняття №6

Підготовка до даної теми заняття передбачає вивчення психологічних особливостей особи, що вчинила злочин. Так, студенту слід з'ясувати поняття особистості злочинця, визначивши при цьому спільні та відмінні риси з такими поняттями як «особа злочинця», «суб'єкт злочину», «обвинувачений», «засуджений» та іншими поняттями, що вживаються іншими юридичними науками. В процесі підготовки студент повинен скласти план-схему вивчення особистості злочинця на основі знань про структуру особистості. Крім того, слід дослідити різноманітні типологізації злочинців, як сучасні, так і минулі, при цьому необхідно сказати про практичне значення кожної із наведених типологій. При підготовці до заняття на основі вивчення лекційного матеріалу та рекомендованої літератури студенту необхідно відповісти на додаткові контрольні запитання та вивчити питання, визначені для самостійної роботи.

Тема №7. Психологія особистості злочинця.

1. Поняття особистості. Поняття особистості злочинця.
2. Причини формування особистості злочинця.
3. Біологічні та соціальні теорії про особистість злочинця.
4. Структура особистості злочинця.
5. Класифікація злочинців.
6. Типологія злочинців. Психологічні портрети типів злочинної особистості.
7. Проблеми методики побудови психологічного профілю невідомого злочинця.

Контрольні запитання:

1. Розкрийте зміст поняття “особистість злочинця”.
2. Проаналізуйте зміст понять “особа злочинця”, “суб’єкт злочину”, “особистість злочинця”. Як вони співвідносяться?
3. Розмежуйте поняття «індивід» та «особистість».
4. З якою метою, на Вашу думку, вивчаються психологічні особливості особистості злочинця?
5. Назвіть структурні елементи особистості злочинця.
6. Чим відрізняється структура особистості злочинця, що вчинив умисний злочин та злочин з необережності (в психологічному плані)?
7. Назвіть типи особистості злочинця.
8. Назвіть основні характеристики концепцій формування особистості злочинця.
9. Яке співвідношення біологічних та соціальних чинників формування особистості?
10. Назвіть основні причини вчинення злочинів неповнолітніми.

Рекомендована література:

п. 2,3,5,6,15,17,19,20,21,24,26,32,34,40 із списку джерел.

Заняття №7

Підготовка даної теми навчальної дисципліни передбачає аналіз девіантної поведінки неповнолітніх та їх груп через призму новітніх досягнення у сфері вікової психології. Студент повинен проаналізувати різні вікові періоди неповнолітніх, визначити основні відмінності цих періодів та вплив психологічних особливостей на поведінку неповнолітніх. При підготовці до заняття на основі вивчення лекційного матеріалу та рекомендованої літератури студенту необхідно відповісти на додаткові контрольні запитання.

Тема №8. Психологічні особливості злочинності неповнолітніх.

1. Поняття “неповнолітній”, класифікація вікових періодів осіб, віком до 18 років.
2. Психологічна характеристика підліткового віку та раннього юнацького віку.
3. Формування особистості неповнолітнього злочинця та його психологічні особливості.
4. Психологічні аспекти групової злочинності неповнолітніх.
5. Психологічні особливості розслідування злочинів, вчинених неповнолітніми.
6. Субкультура неповнолітніх.

Контрольні запитання:

1. Як співвідносяться поняття “дитина”, “підліток”, “неповнолітній”?
2. Який віковий період охоплює підлітковий вік?
3. Який віковий період охоплює ранній юнацький вік?
4. Назвіть основні новоутворення підліткового та раннього юнацького віку.
5. Охарактеризуйте розвиток свідомості у підлітковому та ранньому юнацькому віці.
6. Дайте характеристику відносин, що складаються у підлітковому та ранньому юнацькому віці з дорослими та однолітками?
7. Назвіть психологічні причини вчинення неповнолітніми злочинів.
8. Назвіть тенденції злочинності неповнолітніх у сучасній Україні.
9. Назвіть особливості вчення злочинів неповнолітніми в групах.
10. Дайте психологічну характеристику проведення слідчих та судових дій за участю неповнолітніх.

Рекомендована література:

п. 2,3,5,6,15,17,19,20,21,24,26,32,34,40 із списку джерел.

Заняття № 8

При підготовці даної теми заняття слід звернути увагу на термінологічний апарат, зокрема вживання таких термінів як «жертва злочину», «потерпілий», «віктимна поведінка», «віктимність» тощо, порівняти дані терміни, вказавши на спільне та відмінне в розумінні даних понять. За результати підготовки до заняття студент повинен розуміти значення вивчення особи потерпілого в процесу розслідування злочину, особливості поведінки потерпілих від різних злочинів, фактори, що впливають на ступінь віктимності потерпілого. При підготовці до заняття на основі вивчення лекційного матеріалу та рекомендованої літератури студенту необхідно відповісти на додаткові контрольні запитання та вивчити питання, визначені для самостійної роботи.

Тема №9. Психологія жертви злочину.

1. Поняття жертви злочину та їх жертв злочину.
2. Психологічна характеристика жертв злочину.
3. Поняття віктимності, ознаки та види віктимності.
4. Психологічна характеристика показань потерпілого.
5. Психологічний аналіз жертв від окремих видів злочинів.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення понять “жертва злочину”, “потерпілий”. Як вони співвідносяться?
2. Які соціально-демографічні характеристики особи впливають на її віктимність.
3. Охарактеризуйте психологічні чинники віктимності особи.
4. За якими критеріями можна класифікувати потерпілих?
5. Які чинники можуть зменшити загальну віктимність особи?
6. Які психологічні особливості потерпілого впливають на його поведінку під час проведення слідчих та судових дій?
7. Які психологічні особливості особи потерпілого від економічних злочинів?
8. Які психологічні особливості особи потерпілого від статевих злочинів?

9. Які фактори впливають на показання потерпілих?
10. Назвіть особливості сприйняття осіб, потерпілих від злочинів.

Рекомендована література:

п. 2,3,5,6,15,17,19,20,21,24,26,32,34,40 із списку джерел.

Заняття № 9

При підготовці даної теми заняття слід звернути увагу на різні аспекти та механізми вчинення злочинів в залежності від їх спрямованості. Слід уважно вивчати різні види особистості злочинця в залежності від виду злочинності та розрізняти їх характерні особливості. При підготовці до заняття на основі вивчення лекційного матеріалу та рекомендованої літератури студенту необхідно відповісти на додаткові контрольні запитання та вивчити питання, визначені для самостійної роботи.

Тема №10. Психологія вчинення окремих злочинів.

1. Психологічні особливості насильницької злочинності.
2. Психологічні особливості корисливої злочинності.
3. Психологічні особливості необережної злочинності.
4. Психологічні особливості організованої злочинності.
5. Психологічні особливості імпульсивних злочинів.

Рекомендована література:

п. 2,3,5,6,15,17,19,20,21,24,26,32,34,40 із списку джерел.

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Заняття №1

В процесі підготовки до заняття на дану тему студент на основі прослуханої лекції та опрацьованої літератури повинен з'ясувати предмет та об'єкт кримінальної психології, її зв'язок та практичне значення для розвитку інших юридичних наук. Студент повинен вивчити поняття кримінальної психології та історії виникнення даної науки. В процесі підготовки до заняття повинно бути з'ясовано предмет вивчення кримінальної психології та перспективи розвитку інших нових її напрямків. При підготовці до заняття студенту необхідно відповісти на додаткові контрольні запитання та вивчити питання, визначені для самостійної роботи.

Тема №1: Кримінальна психологія в системі юридичної психології.

6. Поняття та предмет кримінальної психології.
7. Завдання кримінальної психології.
8. Зв'язок кримінальної психології з іншими науками.
9. Методи кримінальної психології.
10. Історія розвитку кримінальної психології.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення поняттю «кримінальна психологія».
2. Що вивчає кримінальна психологія?
3. Назвіть предмет кримінальної психології.
4. Які завдання кримінальної психології?
5. Який зв'язок кримінальної психології з психологічними науками?
6. Який зв'язок кримінальної психології з юридичними науками?
7. Виділіть етапи розвитку кримінальної психології.
8. Назвіть методи кримінальної психології.
9. Назвіть імена відомих вчених, що внесли значний вклад в розвиток кримінальної психології в нашій країні та закордоном.

Рекомендована література:

п. 2,3,5,6,15,17,19,20,21,24,26,32,34,40 із списку джерел.

Заняття №3

При підготовці до даної теми семінарського заняття студентам особливу увагу слід приділити визначенню злочинної діяльності та її ознак через призму діяльності як категорії загальної психології. Студент повинен з'ясувати поняття мотиву, види мотивів та етапи формування мотивації, в тому числі злочинної. При цьому слід проілюструвати проходження всіх етапів формування мотиву на прикладах. Особливу увагу слід приділити вивченню афекту, його ознак та видів. Студент повинен відрізнити вчинення діяння в стані афекту від суміжних станів, в тому числі вчинення злочинів з мотивів ревнощів чи помсти тощо. При підготовці до заняття на основі вивчення лекційного матеріалу та рекомендованої літератури студенту необхідно відповісти на додаткові контрольні запитання та вивчити питання, визначені для самостійної роботи.

Тема №4. Психологія злочинного діяння.

1. Психологічні причини злочинної поведінки.
2. Формування злочинної мотивації. Прийняття рішення про вчинення злочину.
3. Мотиви злочинного діяння.
4. Психологічні наслідки вчиненого злочину.
5. «Безмотивні» злочини та злочини з необережності.
6. Поняття та класифікація емоційних станів. Афект та його види.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення поняття «діяльність», «афект», «мотив», «злочин».
2. Яке значення має встановлення мотиву злочину.
3. Назвіть об'єктивні та суб'єктивні причини правопорушень.
4. Назвіть теорії, що пояснюють виникнення злочинної поведінки.

5. З чого складається мотиваційний етап протиправної поведінки?
6. Зобразіть схематично процес формування злочинного діяння.
7. Які ознаки притаманні злочинній поведінці?
8. Опишіть процес формування мотиву протиправної поведінки.
9. Класифікуйте мотиви злочинної поведінки.
10. Які особливості мотивів злочинної поведінки?
11. Назвіть ознаки афекту.
12. Назвіть психологічні наслідки злочину.
13. В чому полягають відмінності між умисними і необережними злочинами?
14. Чи є мотив в злочинах, вчинених з необережності?

Рекомендована література:

п. 2,3,5,6,15,17,19,20,21,24,26,32,34,40 із списку джерел.

Заняття №3

В процесі підготовки до заняття на дану тему студент на основі прослуханої лекції та опрацьованої літератури повинен з'ясувати поняття злочинної групи як особливого суб'єкта діяльності, при цьому слід дослідити її основні характеристики через призму поняття групи як категорії соціальної психології. При підготовці до семінарського заняття слід з'ясувати причини формування злочинної групи та закономірності її функціонування, проілюструвавши це на прикладах. Окрему увагу слід приділити вивченню психологічних особливостей організованих злочинних груп, внутрішньо-групові зв'язки, особливості розслідування та розкриття злочинної діяльності таких груп. При підготовці до заняття на основі вивчення лекційного матеріалу та рекомендованої літератури студенту необхідно відповісти на додаткові контрольні запитання та вивчити питання, визначені для самостійної роботи.

Тема №6: Психологічна характеристика злочинних груп.

1. Поняття групи, її види.
2. Поняття злочинної групи та їх класифікація.

3. Психологічна характеристика злочинної групи.
4. Лідерство у групі. Типи лідерів у групі.
5. Психологічні особливості злочинних груп різних вікових груп та різного спрямування.
6. Психологічна характеристика організованої злочинності.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення поняттю «злочинна група», «конформізм», «згуртованість групи».
2. Назвіть причини об'єднання в злочинні групи.
3. Назвіть закономірності функціонування злочинних груп.
4. Дайте характеристику різновидам злочинних груп.
5. Сформулюйте визначення “організована злочинна група”.
6. Назвіть основні психологічні характеристики ОЗГ.
7. Схематично зобразіть структуру ОЗГ.
8. Назвіть основні методи психологічного впливу, що застосовуються в злочинній групі.
9. Які ознаки свідчать про стійкість злочинної групи?
10. Сформулюйте визначення “кругова порука”. Дайте характеристику цьому явищу.
11. Навіть ознаки ОЗГ.
12. Яке значення має вивчення психологічних особливостей злочинних груп?

Рекомендована література:

п. 2,3,5,6,15,17,19,20,21,24,26,32,34,40 із списку джерел.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Антонян Ю.М., Еникеев М.И., Еминов В.Е. Психология преступника и расследования преступлений. – М., 1996.
2. Антонян Ю.М. Теория человеческой агрессии. Почему жестоки люди: монография / Ю.М. Антонян. – М.: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2015. – 311 с.
3. Бедь В. В. Юридична психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., доп. і переробл. – К.: МАУП, 2004. – 436 с.
4. Бедь В.В. Юридична психологія [Навчальний посібник] / В.В. Бедь. – К.: Каравела, Новий світ-2000, Магнолія плюс, 2003. – 376с.
5. Бочелюк В. Й. Юридична психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 336 с.
6. Будіянський М.Ф. Кримінальна психологія: навчальний посібник / М.Ф. Будіянський. – Вид. 3-є, доп. – Одеса: Фенікс, 2011. – 382 с.
7. Васильев В.Л. Юридическая психология. – С-Пб.: Питер, 2005.
8. Васильев В.Л. Юридическая психология: учебник для вузов. – С-Пб.: Питер, 2005. – с.
9. Гребенюк М.О. Юридико-психологічні засади розслідування злочинів, вчинених із особливою жорстокістю [Текст]: автореф. дис... канд. юрид. наук: 19.00.06 / Максим Олександрович Гребенюк ; Київський національний ун-т внутрішніх справ. – К., 2009. – 16 с.
10. Гулевич О.А. Психологические аспекты юриспруденции: учебное пособие. – М.: НОУ ВПО Московский психолого-социальный институт, 2009. – 512с.
11. Еникеев М.И. Юридическая психология: ученик / М.И. Еникеев. – М.: Норма, 2012. – 512с.
12. Ємець Ю. І. Вчинення злочину неповнолітніми як обставина, що пом'якшує покарання: психолого-юридична сутність [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 19.00.06 / Ємець Юлія Іванівна ; Київ. нац. ун-т внутр. справ. - К., 2010. - 18 с.

13. Землянська О. В. Особистість як суб'єкт правосвідомості та об'єкт судово-психологічної експертизи [Текст] : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.06 / Землянська Олена Володимирівна ; Харк. нац. ун-т внутрішніх справ. – Х., 2010. – 34 с.
14. Казміренко В. О. Юридико-психологічна характеристика розбою [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 19.00.06 / Казміренко Вікторія Олександрівна ; Нац. акад. внутр. справ. – К., 2011. – 18 с.
15. Казміренко Л.І., Моїсеєв Є.М. Юридична психологія. – К.: КНТ, 2007.
16. Калашнік В.О. Психолого-юридична характеристика хуліганства [Текст]: автореф. дис... канд. юрид. наук: 19.00.06 / Володимир Олегович Калашнік ; Київський національний ун-т внутрішніх справ. – К., 2009. – 16 с.
17. Коновалова В. О., Шепітько В. Ю. Юридична психологія: Підручник. – 3-ге вид., перероб. і доп. – Х.: Право, 2019. – 288 с.
18. Коновалова В.О. Юридична психологія: академічний курс / В.О. Коновалова, Шепітько В.Ю. – К.: Ін Юре, 2004. – 424с.
19. Костицкий М.В. Введение в юридическую психологию: методологические и теоретические проблемы / Костицкий М.В. – К., 1990.
20. Костицький М.В. Філософські та психологічні проблеми юриспруденції. – Чернівці: Рута, 2008.
21. Мухіна Р.В. Юридична психологія. – К.: Дакор, 2021. – 236с.
22. Максимова Н.Ю. Психологія девіантної поведінки: навчальний посібник / Н.Ю. Максимова. – К.: Либідь, 2011. – 520с.
23. Марчак А.Я. Обмежена осудність: психолого-правовий зміст: монографія / В.Я. Марчак: Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 400с.
24. Медведєв В.С. Кримінальна психологія: підручник. – К.: Атіка, 2004. – 368с.
25. Оверченко А. І. Психологічні особливості правосвідомості підлітків, схильних до правопорушень [Текст] : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.06 / Оверченко Аліна Іванівна ; Нац. акад. внутр. справ. – К., 2012.
26. Орбан-Лембрик Л.Е., Кощинець В.В. Юридична психологія. – Івано-Франківськ: Плай, 2005.

27. Основи загальної та юридичної психології: Навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей вищ. навч. закл. / Н. Р. Бобечко, І. І. Когутич, В. П. Бойко та ін. ; за ред. В. Т. Нора. – К. : Ін Юре, 2014. – 280 с.
28. Петечел О.Ю. Використання спеціальних психологічних знань щодо неповнолітніх учасників досудового розслідування [Монографія]. – Івано-Франківськ, 2012.
29. Петечел О.Ю. Кримінологічна характеристика молодіжної злочинності: загальний огляд проблеми // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Політика в сфері боротьби зі злочинністю» з нагоди відзначення 25-річчя навчально-наукового юридичного інституту. – Івано-Франківськ, 2017. – С.194-197.
30. Реан А.А. Психологический атлас человека. – М.: Прайм-Евроник, 2006.
31. Робер М.-А. Психология индивида и группы / М.-А. Робер, Ф. Тильман. – М. : Прогресс, 1988. – 254 с.
32. Романов В. В. Юридическая психология: учебник / В. В. Романов. – М.: Юристъ, 2004. – 588 с.
33. Савка І. М. Установка як чинник кумулятивного фізіологічного афекту у судово-експертному дослідженні [Текст] : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.06 / Савка Ірина Мар'янівна ; Нац. акад. внутр. справ. – К., 2010. – 18 с.
34. Ситковская О.Д. Юридическая психология: Учебник. – М.: Издательство «Юрлитинформ», 2011. – 472с.
35. Тичина Д. М. Психолого-правові засади попередження корисливої злочинності дітей [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 19.00.06 / Тичина Дмитро Михайлович ; Київ. нац. ун-т внутр. справ. – К., 2010. – 16 с.
36. Тужеляк Н. М. Агресивність як детермінанта насильницької злочинної поведінки [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 19.00.06 / Н. М. Тужеляк; Нац. акад. внутр. справ. – К., 2012. – 20 с.
37. Энциклопедия юридической психологии/ Под ред. А.М. Столяренко. – М., 2001.

38. Ювенальна юридична психологія [Текст] : навч. посіб. / О. О. Кочемировська, А. А. Гришко ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т". – Х. : ХАІ, 2010 . – 36с.
39. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 432 с.
40. Юридична психологія [Підручник] / Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсеєв. – К.: КНТ, 2007. – 360с.
41. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навч. посіб. / Д. О. Александров [та ін.] ; заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Моїсеєва ; Київський національний ун-т внутрішніх справ. – К. : КНТ, 2008. – 152 с.
42. Юридична психологія. Словник: Довідкове видання / За заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсеєва. – Вид. 2-е, уточ. та доп. – К.: КНТ, 2008. – 224с.
43. Яковенко С. І. Злочинність неповнолітніх: причини, наслідки та шляхи запобігання : навчальний посібник / С. І. Яковенко [та інші]. – К., 2006. – 259 с.
44. Oleksii Yu PETECHEL, Yuliia V KERNIAKEVYCH-TANASIICHUK, Volodymyr M VAZHYNskyi, Mariia O KRASII. Criminological Characteristics of Juvenile Aggression. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, [S.l.], v. 10, n. 8, p. 2462 – 2474, dec. 2019. doi: [https://doi.org/10.14505/jarle.v10.8\(46\).24](https://doi.org/10.14505/jarle.v10.8(46).24).